

Equitis Poloni, in Jesuitas actio prima.

<https://hdl.handle.net/1874/421057>

Equitis Poloni,
IN IESVITAS
 ACTIO PRIMA.

Nunc longè emendatiùs quàm antea
 in lucem edita.

ANNO M. D. XCI.

DE IESUITICIS VIRTUTIBVS

Carmen.

A Stygia nuper sede exiit (attamen aufum
Se socium Iesu dicere) turpe genus.
Istos perfrictis si dicas frontibus esse,
Nil dicis: nesciunt nam sine teste dolos.
Ardeliones si; quòd cuncta negotia versant,
Hos dicas, voce hac multa nefanda tegis.
Vix credas tecta hos audere intrare potentum:
Artibus at scandunt regia tecta suis.
Versutis turbare dolis si dixeris illos
Regna, parum dicis: regia bella mouent.
Arte aiunt sese multis prestare docendi:
Astuta pueris sed magis arte nocent.
Et quas structuras dicunt virtutis alumnas,
Sedem illas belli nempe parare volunt.
Pilea que gestant, vim sacram vulgus, habere
Credit: sacrilegum sed caput hinc subest.
At si istos dicas, Iesu multa addere verbis:
Hoc socij, Iesu ius sociale vocant.

ORA-

ORATIO CONTRA Iesuitas Prima.

Ideo, Senatores Amplissimi: & vos reliqui qui adestis: generis nobilitate, & virtutum ornamentis clarissimi viri: omnium vestrum ora, atq; oculos in me vnum conuersos esse. Et tamen si hunc locum, ad dicendum existimem esse ornatissimum: & frequens conspectus vester me ad dicendum excitet: tamen hac tanta corona doctissimorum hominum, terret oculos. Existimo enim multos esse, qui mirentur: quid sit, quod istis disertissimis, & gratiosissimis hominibus, hoc tempore sedentibus, ego potissimum surrexerim: cuius neq; etas ea est, neq; ingenium, neq; autoritas: vt possit cum eorum qui sedent grauitate, doctrina, & rerum gestarum gloria comparari. Sed me recreat vestra sapientia Senatores Amplissimi: quae efficit, vt perspiciatis, omnibus his, quos adesse videtis, charissimam patriam esse: illos tamen, propter iniquitatem temporum, hanc causam multis odiosam non audere defendere. Neq; verò ego mihi tantum tribuo, vt alius laudem fortitudinis atq; officij praeferre cupiam, sed in ista mea etate aliquid mihi praesidij constitutum esse, contra calumniam in quorum hominum confido. Nam si isti viri, autoritate & prudentia summa praediti ea dicerent, quae hoc tempore dicenda sunt: quod certe facere debet is, qui ad istam causam accedit: fortassis illorum oratio multorum varias voces, ad inuidiam, & odium, excitaret. cum ea sit istorum hominum prudentia: tantus splendor generis, vt nulla vox ab illis profecta, obscura esse possit. Ego verò, si quid dixerò liberius: id facilius inter istos parietes contineri fortasse potest: quia in hac Senatoria dignitate luce non sum constitutus. Erunt etiam, vt opinor nonnulli: qui veniam adolescentiae meae dandam esse existimabunt: si quid liberius dixerò, & facilius etiam patientur, si aliquid attulero: quod nondum sit perfectum ingenio: & elaboratum industria. Accedit illa quoq; causa: quod ista dicendi necessitas, non solum à patria nostra: quae omnibus nobis debet esse charissima: sed etiam ab illis viris mihi est imposita: quorum singularem in me amorem: plurima & maxima beneficia ego agnosco: & quorum dignitatem summam vos perspicitis, horum in me voluntatem & beneuolentiam plurimi semper feci: & quantum auctoritati illorum tribuam, nunc testari cupio hoc officij genere: vt, quae sentio, liberius de Republica dicam.

Et sanè nulla propemodum est natio, Senatores Amplissimi. qua non plurimum se patriæ suæ debere agnoscat. Nostra autem Respublica, à maioribus nostris ea iura inuentà atq; instituta habet: ea libertate, dignitate, splendore ordinem nobilium ornauit: vt illius commoda vità nostrà nobis debeant esse chariora. Nunc verò eiusmodi tempus est, Senatores, vt Respublica dignitas, omnium nostrum salus, vità, libertas, dei religio, bona fortuna, domicilia: vestra sapientia, fidei, potestati sint tradita. Vos hodie constituere debetis: vtrum homines perniciosos, quasi in visceribus Reipublicæ ad interitum patriæ vestrae conseruare velit is: & an etiam totam Rempublicam in extremum periculum atq; discrimen adducere cupiat is. Magna sunt ista quæ dicere aggredior, Senatores Amplissimi: in me verò non agnosco eam facultatem, vt de rebus tam atrocibus: satis commodè dicere, & grauitè conqueri, & liberè vociferari possim. Perturbat me ingenij mei imbecillitas: grauitati, atq; libertati, tempus ipsum est impedimento. Sublata enim iam est, vt videtis, quorundam hominum potentia & iniquitate atq; crudelitate: non solum dicendi facultas, sed etiam sentiendi, libertas: quam facultatem dulcissima patriæ nostræ tradiderat, ea iam erepta est ab istis hominibus: qui nunquam considerant quid facere debeant, sed quantum possint suis artibus & viribus: ex naufragijs patriæ comparatis. Hos ego cum aspicio non ignoro quæ pericula subeant: timore etiam & pudore, quem mihi natura attribuit, non parum commoueor: vestra enim dignitas me magnopere perturbat: metuo enim ne non satis commodam orationem ad res tantas adferre possim: & ne molestiam aliquam eruditissimis vestris auribus aspergam. Quamobrem vos rogo atq; obsecro, vt attentè, bonaq; cum venia me dicentem audiat is. humanitate enim vestra freris: & amore patriæ impulsus plus oneris sustuli, quam ferre me posse intelligo. Hoc vt vos, aliqua ex parte alleuetis, vos pro ea, quam vobis debeo obseruantia rogo.

Neminem esse vestrum existimo, Senatores Ampli. qui ignoret, quibus in periculis per multos iam annos versati simus: quanta enim vis allata sit ad oppugnandam & euertendam libertatem nostram, ab hominibus perditissimis, & quam valde iam illa debilitata sit, res ipsa loquitur. Vidistis enim, vt opinor: quam noua comitiorum forma apud Varianam fuerit: non enim veterem consuetudinem comitiorum: & pristinum electionis morem: à maioribus inuentum atq; institutum cernebatis: sed exercitus numerosos, & collectos ex barbaris militibus: & omni genere armorum instructos: quorum duces minabantur nobis rapinas, cedes, incendia: quantam vim, quantos armorum strepitus, quos clamores, quas contumelias, quas minas, quæ pericula optimus quisq; sustinuerit: quantum lachrymarum patriæ præstitit: potuistis animaduertere. Quæ verò consecuta sunt postea, horret animus commemorare: ne summus dolor vester ex patriæ vulneribus conceptus re-
crudescat.

erudescat. Sunt enim depopulati agri, sunt multi nobiles crudelissimè domo sua vnu-
di eiecti, ex adibus suis patrijs precipites exturbati, multa virgines è complexu pa-
rentum abrepta. Aspiciebant miseri & luctu perditì homines: sceleratissimos mili-
tes, suæ pecunia fieri dominos: multa palàm auferri, multa largè & effusè alijs do-
nari: alia incendio consumi. Quem verò ad fletum & gemitum non commoueret
CRATOVIÆ vrbs primaria miserrima conditio: quæ obsidione oppressa: cade
atq; incendijs vastata: horrida & squallida: tristissimum nobis omnibus exhibet
spectaculū. In his malorum procellis & fluctibus & tempestatibus, iam videor mi-
hi portum aspicerè, Senatores Amplissimi. Quod enim precatus sum, sape & mul-
tum à Deo immortalis: porrectis in cælum manibus & facie lachrymis redundante,
vt patriam nostram aliquando clementer in his fluctibus respiceret: id iam aliquo
modo fieri existimo. Video enim, Senatores Amplissimi, vestrum ordinem ad pri-
stinae auctoritatis spem reuiuiscere: adiunctam esse vobis nobilitatem: conspirare
Lithuaniam: paratos esse equites, ad vim externorum hostium depellendam: expe-
ditos centuriones: instructas iam propemodum cohortes. Sed vos moneo, Senatores
Amplissimi: quanquam non egeris consilio, quo valetis plurimum: tamen quod in
magnis tempestatibus fieri solet: vt summì gubernatores à vectoribus admonean-
tur, id vos quoq; in bonam partem accipietis: si meam vocem in istis vestris delibe-
rationibus adhibeam. Videte etiam atq; etiam, ne dum capiti mederi vultis, re-
duuiam curetis: quæ enim erit ista pax, si tantum modò externorum hostium impe-
tus reprimatur: & domesticorum dissidiorum incendia inclusa lateant? quæ iam
non scintillas, sed tantas flammæ emittant, vt in remotissimis regionibus conspici
possint. Vestrum autem est Senatores quam longissimè in posterum prouidere.
Quamobrem enim in ista dignitate Senatoria tanquam custodia atq; specula col-
locati estis? nonne propterea vt Rempubicam vestra sapientia vacuam metu red-
datis? Nolo omnia Reipublica vulnera detegere, multa enim à multis, de patria in-
commodis, còpiosè & ornate dicta sunt: sumam ego hoc tempore mihi partem eam:
quæ etiam à plerisq; leuiter indicata: sed non satis explicata, proposita est. Ego qui
Romanam Ecclesiam plurimi semper feci: & spiritualem ordinem in eo loco semper
habui in quo habere debet is, cuius multi affines, omne curriculum industrie suæ in
illo ordine posuerunt: illinc honores amplissimos: illinc magnas opes: illinc dignita-
tem (si quam habent) consecuti sunt. Ego, inquam, dico, pro perpetua mea obser-
uantia in Rempubicam, & pro mirifica cupiditate dignitatis vestræ retinendæ &
augendæ. Vos autem omnes qui hic adestis, quaeso, & oro vt primò si erit vel acer-
bum & indignum auditu: vel incredibile: à me iuvene accipiat sine offensione:
neue id repudietis, priusquam cuiusmodi sit explicauero. Ego Romana Ecclesiæ
propemodū alumnus: dico hanc vnam monachorum familiam: quæ à Iesu saluatore

nomen habet, ad perniciem multarum Rerum publicarum esse institutam. Magna spe ingredior in reliquum orationis meae cursum: quia iam periculosissimum istum scopulum vobis tacentibus sum praeteruectus. Quid igitur causa est? ut ita sentiam de istis hominibus, quorum admirabilis pietas, singularis quaedam in omni disciplinarum genere scientia, a multis commendatur: & qui primo loco, ordine, & auctoritate digni sunt habiti? quasnam rationes adferam istius tanti criminis? per arduum mihi erit demonstrare. Quo me igitur vertam? aut quos testes producam? Sunt homines Ecclesiastici ordinis honestissimi, atque ornatissimi, tanta amicitia & tanta necessitudine cum isto ordine Iesuitico coniuncti, ut etiamsi viri boni non essent: plurimum momenti tamen habere deberet illorum oratio contra Iesuitas: ita autem boni catholici sunt, ut etiamsi inimicissimi essent Iesuitis: tamen illis credi oporteret. Quid igitur isti dicunt? Sunt haec vobis noua & inopinata, Senatores Amplissimi? nunc primum ista crimina aures vestrae accipiunt? Nonne soletis interesse concionibus: in quibus affirmare solent constanter & grauitate: ea voce & motu corporis, ea grauitate & constantia, viri doctissimi nostri Theologi: Iesuitas eam pestem esse, quae animaduerti non possit antequam totum Reipublicae corpus inflammet: eorum mores, gestus, habitum, oculorum conformationem, oris & vultus moderationem: ad res a maioribus nostris bene inuentas atque institutas, ad illas inquam, res omnes, per manus nobis traditas, debilitandas, atque euertendas hunc monachorum ordinem comparatum esse. Nouum istud est Senatores? non his vocibus, non his exclamationibus resonuit primarium templum Lublinense? non summum etiam templum Cracouiense plenum atque refertum: his Iesuitarum ornamentis atque testimonijs: ad perpetuam & loci, & temporis, & hominis memoriam? Non fuit hoc inquam, in istis templis decantatum? Testes sunt viri Senatorij: magna auctoritate, consilio, prudentia ornati: & ceteris ornamentis honoris, ingenij, industriae clarissimi: qui hoc affirmant. Quid dicam de illustri Episcopo Cracouiensi? quem honoris & amplitudinis causa nomino: cuius ea est etas, prudentia, auctoritas, eruditio, humanitas, iudicium, constantia, ingenij acumen: ut ad eius orationem iuramentum vestrum adhibere possitis. Quid igitur is dicit? affirmauit constanter & grauitate: voce & vultu, ad rei indignitatem composito: istam nouam non ante multos annos inuentam monachorum familiam: quae Iesu saluatoris nomine ornata est: ad Ecclesiae Romanae dogmata euertenda comparatam esse: & ad excitanda seditionum incendia: ad euertendos Reipublicae nostrae bonos, & omnium comprobatione institutos mores. Iohannes vero Zamoiscius Regni Cancellarius, & exercituum summus Imperator: cuius prudentiam, rei militaris scientiam, virtutem, auctoritatem, felicitatem, sortitudinem, omnis semper mirabitur etas: affirmauit rere & sapienter, ut omnia saepe dicere solet: istis sacerdotibus in templis, & fugge-

flu locum aliquem concedendum esse: ut verò ex monasteriis & templis ad Reipublica negotia gerenda accedant: hoc nullo pacto ferri oportere. Quid ego nunc producam Doctorem Picum, ciuem Cracouiensem & virum Seuatorium: quem verè Philosophum subtilissimum, & medicum exercitatisimum possumus appellare: in cuius vita exsistat imago antiquæ virtutis: cuius oratio exemplum est copiosè loquentis sapientia: is certè ita de Iesuitis iudicat: ut sæpe affirmet pessimè cum patria nostra actum esse: quæ istos non iam dudum eiecerit. Quid ego vobis nunc adferam voces singulorum hominum? quid producam in medium querimonias earum viduarum: quæ non prius istorum saluatorum artes deprehendere potuerunt: antequam domos suas spoliatas animaduertent: omnibus vasis argenteis, omnibus ornamentis aureis, in quibus aliqua ars aut pretium ita singulare existeret: ut posset eorum cupiditatem incendere. O tempora, ò mores, hæc iam agitantur in foro, iactantur in Palatijs: recitantur in omnibus locis: clamantur in templis: in conspectu Trinitatis, ante imaginem Christi, omnium sanctarum atq; sanctorum, hæc declamantur: ad commouendos sanctos atq; sanctas, ista sæpe & multum, vehementer & grauitè, copiosè & ornate ab illis exponuntur, qui religionibus sanctorum atque sanctarum præsent: & à vobis ista ignorantur? Verum: vtilissimi sunt propter Scholæ: multos iam ludos literarios aperuerunt: magno motu fit concursus iuuentutis: magna nobilium pars eaq; serè præcipua, ab illis erudiri suos filios cupit: propter magnam doctrinam, fidei grauitatis, constantia existimationem: & propter singularem quandam docendi rationem. Eodem accedit, vt nullis præmiis laborum propositis, magnos tamen labores suscipiant & sustineant. Heu miserum: cur ego vos, quos semper laudau, cogor reprehendere? Non videtis, non intelligitis Senatores: hæc omnia ad perturbandam quietem pertinere? non animaduertitis plurimas Scholæ, ab illis iam dissipatas esse? vnâ Scholam celeberrimam Cracouiensem: viris doctissimis in omni disciplinarum genere ornatisimam, iam solitudine sædam atq; squalidam: nulla antiqua ornamenta retinere? Habuit Polonia ante istos Iesuiticos monachos: habuit viros eruditissimos, oratores vehementissimos, Philosophos acutissimos, Iureconsultos prudentissimos, Theologos omni dicendi grauitate, copia atque ornatu instructissimos: habuit nostra patria scholæ, ex quibus, tanquam ex equo Troiano, prodierunt plurimi doctissimi viri: vna Academia Cracouiensis quatuor millia literatorum iuuenum numerabat. Prodibant ex illa Schola illi viri: quorum ingenium, prudentiam, authoritatem ista adhuc miratur etas. Iam prope vigesimus annus est: vt Iesuitas istos in regno nostro videmus: qui ita scholæ suas instituant: vt omnem industria, diligentia laudem alijs eripere cupiant: sæpe admodum ludos Commodariam, Tragediarum: omni splendore, copia & ornatu instructos, exhibent:

in quibus ludis, summam laudem & vtilitatem positam esse existimant: & hac
propemodum vna arte multos discipulos ad se pertrahunt: tamen neq; inter istos
tam præclaros Magistros: neq; inter discipulos: videmus illos, qui possint aliquo ge-
nere eruditionis, cum illis antiquis nostræ Scholæ magistris & doctoribus, contende-
re. Habuimus illo seculo Lucam concionatorem: cuius ea dicendi vis fuit: vt
quamcumq; in partem voluisset, animos hominum flectere facillè potuerit. Credo
ad huc vos memoriam retinere illius concionatoris, quem Leopoltam nostræ Poloni
appellabant: erat ille homo eamorum elegantia: ea humilitate: vt semper audito-
rum suorum animis atq; auribus nouam quandam voluptatem adferret: eo ingenij
acumine, ea doctrina: vt semper orationis suæ subtilitate, redderet doctiores suos
auditores. Quanta & quam multa laudes debentur Hosio Cardinali, Cromero
Varmiensis Episcopo, Orichouio, Fricio. Hic me incendit quadam cupiditas: vt de
istis viris paulo copiosius disseram. Sed metuo ne ex commemoratione illarum vir-
tutum & eruditionis: recrudescant vestra vulnera, quæ patria nostra ex morte
istorum hominum accepit. Erant illi viri quadam pulcherrima & clarissima Ec-
clesiæ Romanæ lumina: habetis vt opinor in animis vestris præclarum illud Fricij
volumen de Republica: extant multi libri Hosij Cardinalis: Cromeri: Orichouij
orationes adhuc in multorum manibus versantur: & nulla vnquam futura est æ-
tas, vt opinor, quæ illorum memoriam obscuret. Iam si Bembi, Sadoleti, Contareni,
Reginaldi Poli, & reliquorum summorum hominum libros enumerare & laudare,
vt æquum est, possem: quorum eruditio & eloquentia proximè accessit ad illam an-
tiquitatis laudem: dies me potius quàm oratio desciceret. Quid horum simile ha-
bent Iesuitæ? Prodeunt quoq; quadam illorum lucubrationes. Vtinam illum labo-
rem quem in scribendis illis libris susceperunt: in suas tragædias, uel comædias po-
tius contulissent: ita enim illa sunt refutata ab Hæreticis, ita profligata, ut lucu-
lentam quoq; plagam tota Ecclesiæ nostræ Romana acceperit. Prouocarunt Lu-
blini superiore anno Antitrinitarios & Anabaptistas ad disputandum: canebant
triumphum ante victoriam: in ea disputatione nihil præter redundantem quan-
dam verborum volubilitatem, & tragicos clamores: quibus in clamoribus omnes
Iesuiticæ laudes posita sunt, præstiterunt: & tantummodo plebis, & anicularū, &
collusorum atq; suorum compransorum approbationem consecuti sunt. & cum ra-
tionum vi, Antitrinitarios vincere debuerint: & eam victoriam, antequam certa-
tum esset literarum monumentis tradiderint: eum exitum ille triumphus ante vi-
ctoriã decantatus habuit: vt Antitrinitarij minis, conuitiis, terroribus, clamoribus
fuerint eiecti: & primarius quidam illorum hominum Niemoieuius etiam verbe-
ra senserit. Dolebamus Senatores Amplissimi Ecclesiæ Romanæ dignitatem, ab istis
hominibus ita deludi: ut multi ex illo loco, Romanæ Ecclesiæ obseruantissimi, animo
dubio

animo dubio & fluctuante discesserint. Prodyt libellus Possesui Itali: tanquam
fax quaedam ad excitandum incendium: illius auctoritatem si voluissetis sequi,
nonne iam domestico dissidio euerfam Rempublicam aspiceremus? Quae ista est ra-
tio Senatores: virum eruditissimum non suae eruditionis arma & doctrina instru-
menta ad vincendos suos aduersarios conferre? sed ad barbaricam crudelitatem &
feritatem decurrere. Mederi volunt patriam nostram: honesta haec oratio est. Verum
si scalpellum adhibeatur ad sanam corporis partem, si viri boni, utiles ciues patriae
& Republica exterminentur: non medicina sed carnisina est. Quamobrem concilium
non conuocatur? Cur publica disputatio non instituitur? Quamobrem ista saecula
ad vim excitandam adhibentur? Non est magnum negotium homini erudito, vin-
cere eum qui literarum cognitione non est excultus: praesertim si eo quoque accedat
bonitas causa. Qui ad gladium, ad ignem, ad aquam, ad caedes, atque vim decurrit,
fateatur se facilius hominem iugulare quam erudire posse: animum carnisicis, &
barbari atque crudelis praedonis, quam Theologi mentem eruditam habere. Iuuentu-
tem numerosam habent suis in scholis: quibus artibus eam colligant, & retineant:
metuo ne sero admodum animaduertamus, & tum demum velimus huic malo re-
medium adhibere, cum iam non poterimus: si ad maturitatem peruenerit illa im-
probitas, cuius iam magna apparent & exstant vestigia. Putatis ne Senatores Am-
plissimi: disciplinam monachorum, iuuentutem nobilium recte ad res bene gerendas
erudiri posse? Vtinam tandem aliquando perspicere possitis: Poloniam de sta-
tu optimo ad eas calamitates deuolutam esse, moribus Gallicis, Italicis, Hispani-
cis in patriam nostram receptis. Si maiorum nostrorum tempora, quibus illae
regiones non fuerunt cognita, cum hoc nostro saeculo conferamus: quae summum
dolorem atque metum nobis adferant, plurima occurrunt: quae spe aliqua meliorum
animum erigant, admodum pauca & exigua, vel potius nulla solatia veniunt in
mentem. Quid igitur agimus Senatores? Volumus ne Scholas euertere? Ego
vero hanc amentiam a vobis longissime abesse cupio. Placet enim & utile est reuo-
care veterem disciplinam, & patrium morem: praemia Magistris & Praeceptoribus
proponi: eos gratitudinis & utilitatis spe, ad scholasticum laborem suscipiendum
excitari. Nouam istam nostris maioribus incognitam, nobis ac iuuentuti nostrae
inutile, patriae perniciosam, docendi rationem: retineri non placet. Sed Iesuitarum
opera, studio, & diligentia effectum est: ut Africa, Asia, America, Persia, Romana
Ecclesia instituta & placita amplectatur. Quinam sunt illi viri? quae est ista pie-
tas? quae prudentia? quae vita sanctimonia? ut tantum bonum orbi Christiano im-
portauerit. Aspicite istos patres nostros Iesuitas: ut recte de illis Apostolis fratri-
bus eorum possitis iudicare. Non enim, Senatores Amplissimi, simia simiam tam
bene refert: neque ouum ouo, nec lac lacti tam simile est: quam Monachus Iesuita,

Iesuita Monacho. Quid igitur isti habent? vel in pietate, vel in moribus, vel in eruditione, quo nostris antecellant? Si enim vultum istum ad decipiendos homines accommodatum: si os in illis latebris Iesuiticis compositum: si oculos & totius corporis habitum: atq; ipsam orationem ad simulandum & dissimulandum conformatam mutas atq; adimas: nihil habebunt quod præ ceteris monachis possint vendicare: quibus se illi vsque adeo antefereunt, ut quilibet Iesuita cum Iesu se in cælo esse existimet: propterea quòd sanctimoniam quandam possit simulare, & eam, que inuis inclusa est impietatem bene dissimulet. Iam vt totius corporis motum atq; vestitum, ad colligendam hominum gratiam: mirà quadam curâ, & sollicitudine moderantur: ita quoq; in templis, non veterem illam à maioribus receptam & approbatam simplicem, & non multum exquisitam in Dei cultu atq; sanctorum consuetudinem retinent: sed superbas, stultas, atq; impudicas mulieres imitantur: quæ splendidius vestiri volunt quàm honesta matrona: quòd sit vt etiam oculos spectatorum in se conuertant, & eorum cupiditatem inflamment. Quis autem est ab omni ratione ita alienus, qui non perspiciat illis illecebris, istis ornamentis, isto subtili sanè & suauivocum & tibiaram concentu: barbaram gentem, incultos atq; horridos homines posse excitari? & ab illis sordibus & squalore: ad istum splendorem & cultum, omnes humanos sensus conuerti? Hoc cerè est homini à natura tributum: vt omnia iucunda sequatur. istam legem non audiuimus, legimus, didicimus: sed ex natura ipsa arripuimus, hausimus, expressimus (quemadmodum inquit summus ille orator) vt rem iucundam, aliquo sensu perceptam, homines eò magis amplectantur: quòd magis etiam sensibus & cupiditatibus obediunt. Currunt igitur muliercule & iuuenes in ades Iesuiticas sanctæ Barbaræ: sed graues viri & prudentes retinent veterem cultum Mariæ, qui scilicet rouitatis dulcedine non mouentur. Gratulor ego viri amplissimi, Asia, Africa, America, Persia istam mentem: cum velint Catholicæ Ecclesiæ nomen suum dare: sed ut verum sit, quod Iesuita referunt: falsa enim multa ab illis iactari iam nonnulli affirmant, & res ipsa loquitur: sed quemadmodum dico, ut verum sit, ne tamen Iesuita seruitutis iugum nobis imponant, magna cautio adhibenda est. Iisdem enim artibus, & hoc religionis nomine illas prouincias Hispano Regi potentissimo subiecerunt: à quo illi emissi, ut exploratores eò consilia omnia retulerunt: vt primum domestica dissidia excitarent: deinde Hispanicos exercitus, in regna conuulsa: & dissidiis domesticis debilitata adducerent: quod cum assecuti sunt, omnia cadibus & sanguine ita replent: vt non solum consiliū capiendi, sed etiam ne respirandi quidem spatium relinquunt illis, à quibus amanter & humaniter fuerant excepti. Legimus in sacris libris extitisse quosdam Gabaonitas, astutissimos exploratores: qui simulata legatione, exoletos saccos, asinis imposuerunt: vtresq; vonarios obsoletos, laceros, & resartos.

Sartos: calceamenta vetera & lacerata pedibus induerunt: penulis vetustis se re-
xerunt: omniq; in comteatum pane mucido sumpto, ad Iosiam se in castra contu-
lerunt: eiq; & Israelitis nunciauerunt, se velle cum eis sœdus percutere. Iesuito
Gabaonita sunt à Rege Hispania Catholicissimo legati, pallio modestia contecti,
calceis hypocriticos induti, simulatione paupertatis, modestia, pietatis, castitatis
ornati: se à Iesu missos esse quasi ad nouam aliquam salutem adferendam homi-
nibus affirmant: se vigilijs, laboribus, studijs literarum & pietatis, nocturnis at-
que diurnis precationibus exhaustos esse ostendunt. Metuendum autem nobis
esse, ne quid Andria apportet mali, iam indicat miserabilis casus eorum hominum,
qui sunt in Africa, in Asia, in Persia, in America. Neq; illarum regionum ter-
minis hoc malum inclusum est: latius diducitur, & in dies longius progreditur
istud incendium. nam etiam in Germania inferiore, excitati iam sunt, ab istis
Gabaonitis tanti motus: quibus multa iam vrbes & prouincia florentissima: qua-
si vno impetu prostrata iacent. Non possum sine lachrymis Antuerpia urbis po-
tentissima, & amplissime luctuosam & funestam direptionem commemorare:
nullumq; esse existimo hominem tam durum, quem non moueat tot hominum
mors acerbissima & crudelissima: bonorum direptio, ac venditio. Nolo autem
vos ad summi istius doloris societatem pertrahere. Eodem motu ab istis Iesuiti-
cis Gabaonitis excitato, impulsæ est Anglia atq; Scotia: qua regna cum antea ex-
ternorum hostium impetum depulerint: nunc domesticis disidijs debilitata, & ad
interitum iam inclinata sunt: id verò totum acceptum referendum est istis san-
ctissimis patribus Gabaonitis Iesuiticis. Hos fructus, ista commoda illi depro-
munt ex illis suis saculis obsoletis. Vita Regina Angliæ veneno & insidijs sepe ap-
petita est. Scotia Regina crudelissimo & indignissimo mortis genere sublata est.
nullum locum nominare possum Senatores Amplissimi, in quo isti Gabaonite pe-
dem posuerint: ut etiam non in eodem tristissima & luctuosissima exempla cru-
delitatis reliquerint. Et accidit iam aliquoties Deo ita permittente, vt iisdem rui-
nis quarum authores extiterint ipsi fuerint oppressi. nam in Angliæ, multi isti pa-
tres Gabaonitici, ita vt aquum fuit, supplicio affecti sunt: quos nostri Gabaonite
in numerum Martyrum referunt. O præclaros martyres, qui tantorum scelerum
conuicti fuerunt. Multa præterea Senatores Amplissimi, quæ in Heluetia, quæ in
Germania superiore, ab istis patribus sunt excitata. Currit enim magnis progres-
sibus, ista Iesuitarum pestis: & omnes vrbes, omnes prouincias, omnia regna
obuia euerit & dissipat. Ad ea mala quæ iam nos tangunt, properat animus.
Non ignoratis, quas turbas attulerit nobis in Liuonia ista Gabaonitica & Iesui-
tica modestia: iam potentissima vrbs Riga, ad portum posita ardebat incendio:
quod fuit excitatum ab istis Gabaonitis. Abreptus fuit iisdem præcellis & flucti-

bus, Stephanus Rex fortissimus: qui nisi ad animi sui magnitudinem, consilium & moderationem adhibuisset: iam omnino & cum Riga & cum Rege Suecia: aut certe Rege Dania bellum nobis fuisset susceptum. Urbem profecto & totam prouinciam multis laboribus, magnis sumptibus, magno nostrorum hominum interitu, ad Regni nostri imperium iam diu aggregatam: multo maiore cade, aut maioribus impensis atq; sudoribus: nunc restitueremus. Totam Lithuania & Vilna vrbs primaria nonne eodem spiritu Iesuitico & Gabaonitico est agitata? Nonne ciuium atque multorum nobilium fuit concursus ad praelium committendum? unde ille procella perturbationum profecta sunt, nisi à Iesuitis nostris istis Gabaonitis? Potest sine dubitare viri amplissimi, totam Lithuaniam ad interitum ab istis Gabaonitis ita impulsam fuisse: ut iam nunc tantummodo ruinas illius prouincie aspicere potuissemus: nisi ad hac mala restinguenda Rex sapientissimus auctoritatem suam contulisset. Coactus est ille fortissimus Imperator obsidionem, & expugnationem vrbs Plescouiana intermittere: ut istis tumultibus à Iesuitis excitatis occurreret. O miseram patriam nostram, ô deplorandam conditionem: qui istam pestem, & hæc monstra in visceribus nostris alimus: & quicquid increpauerit Iesuitas iam metuere cogimur: quos otium & cibus alienus ita feroces reddit: ut etiam auctoritas & sapientia potentissimi Regis eos coercere non potuerit. Vidistis Senatores Amplissimi: Cracouiam urbem celeberrimam, domicilium atq; ornamentum totius regni, sedem Maiestatis Regie, omnium ordinum Ecclesiasticorum, & secularium, ut vocant, receptaculum: praeipuum regni praesidium, mercatorum & reliqua plebis emporium, matrem artium atq; disciplinarum, ita vexatam esse ab istis Gabaonitis: ut plurimi viri boni, utiles ciues patria nostra, homines catholici affirmant, se malle in syluis, inter feras vitam degere: quam in ista immanitate versari. Conspiratione enim facta: cuius Iesuita authores atq; duces extiterunt: magna vi atq; impetu in eam domum irruunt: quæ vna in tota urbe monumentum antiquitatis extat, Lutheranis concessa: Rege atq; omnibus Senatoribus approbantibus. Apparebant effusa aliquot diebus flamma, quæ per multas urbis partes sparsa, toti urbi minabatur interitum. Audiebantur voces sceleratorum hominum, pradas effrentium: inter quos, ut quidam affirmant, etiam versabantur isti patres: non religiofo isto habitu induti, sed attritis rusticorum vestibus cooperiti. commodum illis fuit & iucundum etiam, ut opinor, istam adorandam personam Iesuiticam ad aliud quod tempus deponere. Tota vrbs in summo periculo versabatur. Neq; ego sum aded amens, ut ne gem: istam vim ad alios quoq; magistros, & professores, & totam Scholasticorum turbam pertinere: qua de re iam primarij Lutherani ad Senatores retulerunt. Verum si rem bene consideretis: & istum Gabaoniticum & Iesuiticum spiritum cognoueritis: intelligetis ab hoc Iesuitico numine, hæc fulmina profecta

profecta esse. quis enim est aded rerum ignarus: vt nesciat alia perturbationis cons-
 lia, plena sceleris, ab his Hispanicis Iesuitis agitari. & nulla vnquam ante aduentum
 Iesuitarum talia pericula ciuibus nostris accidisse? Quid multius opus est? Sunt qui
 affirmant, totum hoc quicquid est mali, Iesuitis tribuendum esse? quibus hoc pro-
 positum est, ut Euangelici cum Rectore atq; professoribus, & tota vniuersitate Aca-
 demica signis collatis congregiantur: & Iesuita habeant suauissimum spectacu-
 lum, atq; in locum illius partis qua fuerit fusa atq; deleta succedant: & amplissi-
 ma spolia, suorum consiliorum premia, auferant: Hic fortassis dicat aliquis Iesuita.
 Tu Lutherana causa patrociniū suscipis. Ego verò patres sancti Iesuita non meam
 nunc de Lutherana religione sententiam explico, sed quid metuendum sit à vobis
 Reipublica nostra ostendo: & superius testatus sum me Catholicum esse, neg, verò
 in Romanam Ecclesiam oppugnat, neg, hereticos defendit, qui liberè, ad Reipublica
 utilitates conseruandas ea qua sentit, dicit. Quamobrem iam repeto, id quod se-
 pius affirmavi: & magna voce proclamo. Tametsi Iesuita professione Catholici
 sint, pestem tamen Reipublica nostra ab illis metuendam esse. Erant quoq; maio-
 res nostri Catholici, & tamen arma contra illos Iesuitas Cruciferos sumpserant:
 & eos omni ratione persequendos esse existimabant: summo Pontifice repugnante,
 & eius legatis resistentibus. Archiepiscopi nostri & Episcopi capitali odio ab illis
 dissidebant, & vi atq; armis opprimendos esse statuebant. Vos ego appello Reue-
 rendissimi Domini Episcopi: non ignoro qua obseruantia ac pietate summum Pon-
 tificem colatis: hortor tamen vos: ut tranquillitatem patrie nostrae, vobis commen-
 datam esse velitis. Exiguum enim admodum est discrimen inter Cruciferos & Ie-
 suitas, inter crucem & Iesum: si intra huius disputationis nostra limites oratio
 contineatur. Crux & Iesus eandem propemodum vim habent pietatis, modestiae,
 religionis: Cruciferi crucis imagine erant insigniti: Iesuita Iesu saluatoris nomine
 sunt ornati. Quid modestius? quid magis pium & religiosum illis cruciferis illo se-
 culo exiitit? qui verecundi admodū, humani, humiles, abiecti, patres Cruciferi ap-
 parebant. Isti quoq; Iesuita, omni virtutum genere sunt laruati: domi enim, tanta
 sollicitudine & diligentia gestus suos conformant, ut nihil diuersum in illis appa-
 reat huic personae quam sustinent: etiam capita eleganter & moderatè in vnam
 partem inclinata habent: vt videantur Iesu similes esse qui pendeat in cruce. Cru-
 ces etiam pictas & sculptas habent, etiam in valuis suorum collegiorum cruces
 pingunt. In ista tam pulchra herba latet antiquus ille serpens, inimicus & accu-
 sator fratrum Diabolus: author disidiorum, perturbationum, bellorum intestino-
 rum, cedis & rapinarum. Dicit mihi sancti Patres, pro vestra pietate, candore,
 modestia, humanitate: quamobrem vos apud istam hominum multitudinem: cuius
 beneuolentiam ita vobis collegistis: ut etiam multa muliercula, immo verò pra-

clara mulieres ornamenta aurea atq; argentea, quae à maritis suis amoris causa
dantur: vobis libenter furto propemodum ablata, tradant: & libentius iam pecca-
torum suorum causa ad vos accedant, propter vestram istam humanitatem: dicite.
quamobrem Hispanicam monarchiam in caelum laudibus effertis? eam commenda-
tis, & exemplum illius monarchiae tanquam ad imitandum proponitis? Non ignoratis,
vt opinor, in Hispania ciues non malos propter leuissimam religionis suspicio-
nem iactari contumeliosis, onerari calumniis, notari ignominia, exilio puniri, morte
deniq; acerbissima mulctari. Exstant, viri clarissimi, istorum patrum haec praecleara
facinora, in tabulis depicta: fortassis propterea: ut illud exemplum Hispanicum vos
imitari velitis. Sed non admodum commode oculos nostros illa imagine erudiunt,
neq; satis copiose quid ipsi faciant, ostendunt. Non enim hic est malorum exitus,
quem ostendunt ista imagines: non his terminis istorum sanctorum patrum religio
continetur. Nam ad turbandos sepulcorum manes progreditur illorum modestia,
& charitas: effodiuntur ossa, disficiuntur cineres: & quem terminum, vt vita ita
miseriarum natura constituit: vltra hunc terminum grassatur ista Iesuitica man-
suetudo, & charitas. O miseram atq; lamentabilem illorum hominum conditio-
nem. O regem crudelem. O regnum cito periturum. Cogitate etiam atq; etiam, Se-
natores Amplissimi: num tanto furori locus in patria nostra, concedi debeat: vt fra-
tribus nostris, propter diuersas in religione sententias: hoc modo, hac crudelitate
& immanitate, lucis huius vsura eripatur: & alij quamuis sint Catholici: tamen
propter opes: vel vxoris vel filiae formam, in numerum hereticorum referantur:
quia istorum sanctorum patrum cupiditatem, maritorum vel parentum vita im-
pedit. Dicite igitur aliquando patres sancti Iesuitae? si idem in Polonia facere possitis: quid
sitis facturi? Etiam illud dicite, Si Hispanorum Rex patronus & propemodum
Deus ordinis vestri: huc in Poloniam, vel mari, vel terra exercitus suos cupiat addu-
cere: quid inquam situs facturi patres sancti Iesuitae? Video enim vos tantis sumpti-
bus tam firma palatia, praesidia, & propugnacula erigere, quae vos monasteria ap-
pellatis: quae si verè, vt sunt, nominari debeant: domicilia scelerum omnium, atque
flagitiorum receptacula, appellari possint. Video Posnaniae arcem munitissimam,
summis praesidijs à vobis adificatam esse: & cum intra vrbs mania contineatur:
aditum tamen ad vrbe[m] patefacere posset omnibus, cum isto vestro propugnaculo
cupiditas. Regis palatium Posnaniense, nulla parte, cum isto vestro propugnaculo
est conferendum. Iesus locum in quo caput reponeret non habuit: in campis, in mon-
tibus versari potius quam in vrbe maluit. Iesuita in commodissimo vrbum locor
ad milites vel depellendos, vel excipiendos: si velint vrbe[m] oppugnare, castra sua
adificant. Video Lavostaniae, etiam Lublini, atq; in alijs ciuitatibus: eiusdem
munitionis firmamenti, tantorum praesidiorum extructas arces: vt non schola-
sticos

fitos docere, aut muliercularum peccata cognoscere: sed bellum gerere velle videantur. Respondete igitur patres sancti, atq; modesti, num etiam illos Hispanicos exercitus, in ista palatia vestra fitis admissuri? illius nimirum Hispanorum Regis, cui vos diuinos cultus tribuitis: praesertim si eo accedat Papa auctoritas: si quoq; eodem vires suas conferat, tota illa in flagitijs & sceleribus exercitata iuuentus: illi scilicet vestri greges aleatorum: in quibus etiam adulteri, impuri, atque omnes impudici versantur. Qui cum sint absque re, absque sede sine spe, sine fortunis: per vrbes pexo capillo, nitidi, imberbes, aut etiam barbati, volitant: qui totam industriam suam in nocturnis insidijs expromunt. Expecto quid fitis responsuri. Moneo tamen vos patres sancti: vt existimetis istos homines non adeo stupidos esse: vt non intelligant, quod reserantur omnia vestra consilia: quae iam ita in lucem producta sunt, vt omnibus appareant. Cogitate etiam atq; etiam Senatores Amplissimi: ne, cum inter abiectissimos homines, Iesuitarum fraudes sint detecta: vobis tantum consilium & prudentia defuisse videatur: vt non animaduertere possitis, quam horrendum exitium vobis imminet. Quod etiam eo turpius est, si obhiscamini quibus fluctibus iactata, & quae naufragia fecerit Republica nostra: eo tempore, cum vi & armis Cruciferorum Improbitas, multis annis non potuit reprimi: tanta contentione, tanta sanguinis profusione multis annorum centurijs bellum gerebatur: vt ad illius temporis memoriam, animus exhorrescat. fuerunt enim omnes campi, maiorum virorum sanguine cooperti. Quis fuit illo seculo, tanto ingenio, tanto acumine, tanta prudentia praeclusus: vt perspicere potuerit: talem exitum, & tam tristem, & luctuosum ac toti orbi Christiano periculosum: atq; multis Europa partibus perniciosum esse expectandum, atq; metuendum ab illis Cruciferis? qui in loco sancto, in vrbe Hierosolyma, apud sepulchrum Domini viuebant? scilicet studio commemoranda mortis Christi, erant illi loco ita affixi: vt totum vitae suae curriculum, in eo consumere statuerent: & talem ordinem omnium actionum suarum amplecterentur: vt nemo dubitaret, illis hominibus nihil propositum fuisse, praeter ipsam pietatem. Habebant monasteria, certis fratrum atq; sororum familijs, vt illi vocabant, distincta: ea disciplina, eiusmodi moribus informata, vt nihil reperirent homines, quod in illis reprehenderent: quae autem laudarent & quae admiratione digna iudicaret, ea plurima vel potius omnia extabant: quod fiebat, vt Principes certatim in eos beneficia conferrent, sed quod tanta pietatis & religionis simulatio recidit, sero admodum maiores vestri intellexerunt: & magno suo malo experti sunt, quid momenti habeat, ad decipiendos homines simulata pietas. Vos autem, vos Senatores, qui in locum Principum Mazouia successistis: cito, & nimium cito memoriã illorum fluctuum deposuistis: quibus prouincia haec fuit iactata, excitata illa Cruciferorũ tempestate. & bis ita ad eundem.

eundem scopulum delati estis, quasi consulto & meditate naufragium facere velit. Conferre enim Senatores Amplissimi Iesuitas cum Cruciferis: Vos, inquam, qui primum in vestrum patrocinium Iesuitas recepistis. Recordamini Cruciferorum, qui ex remotis regionibus ad vos opprimendos praesidia habuerint, & simul ad istos vestros patres, istos inquam vestros Gabaonitas, oculos conuertite. Cogitate etiam atque etiam ut ab omnibus rebus inopes, & egeni fuerint: cum primum hic venissent isti nostri Gabaonitae. Iam vero quantas opes possideant, quibus artibus collectas, videtis. Si vero rem totam bene, quemadmodum debetis, examinare vultis: cogitate etiam atque etiam ut non admodum longo interuallo à nobis Hispanorum Rex sit remotus. à Dantisco sex dierum itinere abest Antuerpia: quae urbs, domicilium, & sedes potentiae Hispanica esse dicitur. Quid agimus Senatores Amplissimi, quid agimus? Non nos commouent atque commouent aliorum regnorum tristissima exempla, quod tantò est magis admirandum: quia ad vestram prudentiam & rerum usum, accessit etiam eruditio. Cur non euoluitis aliorum regnorum historias? Cato ille, cui omnium consensu locus inter sapientes primus conceditur: cum vellet Romanis ea pericula ante oculos ponere, quae illis imminere à Carthaginensibus: ficus recentes, quae mari à vectoribus adferebantur: in Senatum adferebat cum hac oratione. Quam prope iam inimici, ad patriam nostram sui imperij terminos porrexerint, videtis Patres conscripti: istarum enim ficuum succus ita integer in itinere retinetur: ut nulla videatur in illis facta esse mutatio: & quemadmodum istae vuae recentes sunt, dum adferuntur: ita quoque exercitus Carthaginensium, firmi, & robusti, parati & erecti, non itineris molestia defessi: possunt aduolare. Recitavi Catonis verba: quibus animos suorum excitare voluit: valde accommodata, ut opinor, nostro huic tempori. Quid enim est Senatores Amplissimi: quominus idem de nobis, aliquis Cato dicere possit. Adferuntur ad nos poma Hispanica illa, suauissima & pulcherrima: maioribus nostris incognita: in quibus colorem, odorem, saporem, succum si consideres: nunc primum de arboribus decerpta esse videntur. Non ignoramus quantum detrimentum morum & virtutis importent in patriam nostram: ista delicia Hispanica & Italica. Sunt multi viri primarij, qui intelligunt, magis ac magis hostibus nostris, in regnum nostrum aditum pateferi: & tamen non cogitamus, quibus artibus aliorum regna euersa sint: iisdem Rempublicam nostram iam adeo debilitatam esse, ut ruere incipiat. Et in his tantis motibus & ruinis, vos Senatores Amplissimi, quibus cura Reipublicae tradita est: vos, inquam in utramque aurem dormitis. Aspicitis exploratores istos Gabaonitae: istos inquam Iesuitas exploratores Hispanicos, qui antea fuerant pallidi & squallidi, pannis & puluere obsiti: nunc vero sunt nitidi & splendidi, potentes & gratiosi. Hos non videtis in regno nostro ita versari: ut pro suo arbi-

serio velint Regem eligere: & illius auctoritatem totam & maiestatem, ad libidinem suam conuerrere? Non videtis quid moliantur? Properabat alter in Succiam plenis velis: eoque omnium opinione celerius peruenit. Alter sexaginta miliaria tribus diebus Viennam cistis peruolauit. O celeritatem incredibilem. O nuntium volucrum. Quae causa est tanta celeritatis? Vobisne patres sancti Regni administrandi curae commissa est: ut si paululum remisseritis: periturum esse existimetis? quae spe aut re adductus & incitatus est, vnus vester monachus primarius: vestrorum consiliorum moderator, & defensor: ut munus illud pacis constituenda inter Stephanum Regem, & Magnum Ducem Moschouiae susciperet? Quamobrem istam pacificationem sibi non traditam sumpsit? Tantumne vobis auctoritatis patres sancti tribuitis? & tantum prudentia in vobis esse existimat: vt credatis omnes conditiones pacis vos animaduertere & constituere posse, commodas patriae nostrae: quamuis nesciat is quibus de causis, quam magnis atque arduis tam longum, tam graue, & periculosum bellum gereretur? Multorum vocibus celebratum & diu usurpatum est prouerbium: Quicquid agit mundus, monachus vult esse secundus: quod tam pulchre vobis lesuita, & vestro huic principi conuenit: quam etiam vobis conueniret Bernhardinorum ille horridus habitus: à quo vos ita abhorretis, vt etiam mentio illius sit vobis valde molesta. fortassis propterea: ne eam quam habetis gratiam amittatis: si hunc nitorem, & hanc elegantiam: quae vobis multorum hominum amorem colligit, cuculo contegatis, atque ita obscuram reddatis. Sed quae ista est temeritas inter tantos principes & Monarchas auctoritatem suam ita interponere: tanquam si antea nihil sapientiae in omnibus Senatoribus fuisset. Nam verò quam fuerit studiosus pacis & gentis nostrae, is vester pater: libellus quem postea edidit abunde indicat: plenus contumeliarum & maledictorum. Hunc si exterarum nationum homines legerint, quibus nondum mores nostri sunt cogniti: existimabunt, in Polonia nullam esse pietatem, nullam rationem, nullam virtutem, nullum ordinem. Etiam reliqui lesuita Monachi huius ducis exemplum sequuntur. Emittunt subinde, non solum illos suos iuuenes ad omnia facinorosa exercitatos: verum etiam & libellos: quibus calamitosam famam, tanquam flammam & incendium, in nostrae Reipublicae ciues viros bonos volunt excitare. Haec quamuis ita sint: tamen illi viuunt delicate & suaviter, non solum nullas penas suorum facinororum non metuant: sed magnos etiam honores sibi deferri debere existimant. Magnifici appellari cupiunt: atque ad tanti nominis & dignitatis fidem confirmandam, omnibus artibus multa praedia colligunt: vel potius ab ijs hominibus, qui fallacem spem precio emere non dubitant, oppida & praedia exigunt. Atque hoc pacto nobilitatem, quae est ornamentum in pace, praesidium & robur in bello: quae sanguinem suum pro patriae salute effundit, in maiores angustias redigunt. Sunt multi equi

res viri fortissimi & constantissimi, singulari animi atq; consilij magnitudine praediti: quorum maiores in bello fortissime occubuerunt: patrimonia sua pro patrie suae salute effuderunt: ipsi quoq; magnam vitae suae partem in aula Regum collocarunt: hi aliquot famulos quotidiani ministerij vix alere possunt. Isti vero patres Gabonitae, hoc assecuti sunt: pietate simulata, illo vultu & habitu ad decipiendos homines comparato: vt multos non tantummodo Equites, sed etiam regni Senatores iam opibus superent: eosq; non tantum contemnere, verum iam ad eadem quosdam: & animo, & oculis suis, & libellis designare incipiant. O tempora, o mores, o magnam iniquitatem hominum. Legibus cautum est: ne homo peregrinus, ad aliquam dignitatem cum opibus Regni coniunctam: ne etiam homo plebeius, aspirare velit. Vt legis istius auctoritas contempta iaceat, quid multis opus est demonstrare? istud enim multorum vocibus, immo vero multorum graui & acerba oratione reprehensum est? istud in omnibus comitijs Regni, omnium prope Senatorum clamoribus notatum est: & tamen non animaduertimus, Iesuitas homines obscuros, peregrinos, & plebeios, tanta bona regni inuadere? immo vero iam non pauci reperuntur nobiles regni nostri: qui se cum illis coniungunt, & sua nomina in illum ordinem monachorum referunt: ad perpetuam familiae suae ignominiam, malunt inter monachos, quam inter nobiles patricios viuere. O caecas hominum mentes, o pectora caeca. Non videmus Senatores? Italos atq; Hispanos esse, quos illi iam generales patres appellant: verè autem duces seditionum, & conspirationum in patria nostra nominari possunt. Isti duces iam templa Cracouia occupauerunt: Sacerdotes qui in illis templis sacris praerant, nostros praeceptores: homines etate & morbo confectos: sedibus suis eijciunt atq; exturbant. apud Polockam, villas Parochorum eripiunt: vel potius iam iuris quadam simulatione eripuerunt. In multis regionibus Ruteniae omnes illas partes optimas, & fertiles: vbertate agrorum, varietate fructuum, magnitudine pastionis, & multitudine omnium rerum quae exportantur, praestantissimas inuadunt: suorum agrorum terminos, in singulos menses extendunt: nobiles & reliquos homines vtiles Reipublicae exterminant: patriis sedibus nudos proijciunt: multas viduas praecelas feminas eo deducunt, vt cogantur suis filijs bona erepta, illorum simibus adiungere: liberos suos spem parentum, memoriam nominis, subsidium generis, haeres familiae, designatos Reipublicae ciues: patrimonio priuare. Omiseram illorum filiorum conditionem. In omnibus conuiujs disputatur quotidie, in comitijs, in omni hominum nobilium concursu, vim dulcissima patriae nostrae fieri. Testantur multi prudentes, & patriae amantes viri: violari patriam, si illius bona in eos homines conferantur, quorum nulla in Rempublicam merita essent: qui tempore pacis & belli, in Reipublicae salute defendenda, & dignitate amplificanda, operam suam non collocant: qui non vitam suam pro salute patriae effundunt.

fundunt. Quid verò Iesuitæ habent, quod vtile sit patria nostra? immo verò quid habent, quod non sit perniciosum nobis omnibus? Quid habent præter admirabilem pecunia magnitudinem: Hispanicis artibus, hoc est fraudibus collectam? quam pecuniam Senatores, vt videtis, ad agros amplificandos, ad palatia sua exstruenda conferunt: reliquam ad nos oppugnandos & iugulandos conseruant. Habent vbiq̃ animi relaxandi gratia: rura amœna, & suburbana: plura etiam prædia, neq̃ tam vllum nisi præclarum & propinquum: domos refertas vasis Turcicis & Italicis. Quid præterea auri, quid argenti, apud illos esse putatis? tantum scilicet, quantum è multis familijs coaceruari religionis simulatione potuit. Familiam verò quantam & quam varijs cum artificijs habeant: quid ego dicam? ut enim omniam coquos, pistores, & alias artes vulgares: videtis ut quotidiano cantu vocum, & neruorum & tibiarum: tota vicinitas personet, illius vrbs quam semel occupauerunt. etiam vt omnes sacerdotes despiciant: ut neminem hominem præ se esse putent: ut se solos sanctos, solos doctos existiment. Quid futurum esse putatis Senatores: si quis apertius hac reprehendere velit? si quo spectent isti tanti quotidiani sumptus & effusiones, multis rationibus demonstret? si quis etiam postulet, ut ea bona qua turpiter his lenocinijs suis occupauerunt honestè dimittant? & istam colligendarum opum rationem, quam humana æquitate defendere non possunt, diuina religione tueri desinunt? quos tumultus? quas perturbationes futuras esse existimatis? quem putatis ab hæreseos crimine liberum fore? nullum certè nisi hunc, qui ad illorum nutum & voluntatem sit accommodatus futurus. Stephanus Rex adiurauit se omni ratione pacem esse conseruaturum: inter eos, quorum in religione sunt discrepantes sententia. Quamobrem igitur, homines noui, & peregrini in regnum nostrum sunt recepti? qui dum serunt semina discordiarum, bellorum ciuilium, inter nos & contra nos: ita viuunt, vt cuticulam suam curent: pecuniam colligant: quicquid est præriofis in alicuius Equitis domo, illud ad se pertrahant: in fraude & ex fraude viuant? Cur non retinetur auctoritas concilij illius amplissimi, & sacratissimi Lateranensis: quod vetuit, ne in posterum noua aliqua monachorum familia à quoquam instituat? Intellexerunt homines illi sapientissimi: quòd quantà fiat accessio ad monachorum familias: tantum etiam detrahatur facultatibus nobilium, mercatorum, agricolarum, viduarum, & reliquorum ordinum. Voluerunt igitur illi viri sancti, orbi Christiano consulere: ne crescente numero monachorum, tanquam fundi calamitate: opprimantur boni & prudentes ciues patrie, & vidue. Metuebant ne còres decideret: quod iam fieri videmus: vt crescente mala hac Tesitarum tanquam viperarum progenie: augeantur etiam illa mala, que metueda sunt ab his hominibus qui, in ocio & cibo alieno, non possunt nisi ad perniciem patrie viuere. Videtis enim Senatores quid effecerint Cruciferi: videtis etiam quid

ffaciant Iesuita. Sed quorsum haec omnis spectat oratio, Senatores Amplissimi? quid enim facturus sit summus Pontifex, nondum scimus: quem etiam hoc consilium cepisse ex multis intelleximus: vt istos Iesuitas ex hoc splendore, in aridioris & horridioris vita circulum reducat: vt omnibus sit perspicuum, illos esse monachos. Hoc fortassis beatissimi patris consilium, ad Ecclesia tranquillitatem habet aliquid momenti: sed metuo, ne parum admodum aut omnino nihil ad has perturbationes mitigandas: quae sunt à Iesuitis excitatae, conferat: & ad ista quoque incommoda atque detrimenta quae Reipublice allata sunt, compensanda. Illi enim, ut est monachorum ingenium, pilum non animum mutabunt. Quamobrem oportet nos semper esse excitatos, erectos, & propemodum animis iam armatos: ne blanda aut supplici oratione, aut etiam pietatis simulatione fallamur. Satis enim iam, satis oppressi sumus: multorum nobilium domus sunt euersae, fortuna vexata, dissipati agricola, raptatae coniuges: multi nobiles, incredibili pietate & amore in patriam magnis in angustiis versantur, & propemodum ad pedes istorum Iesuitarum abiecti sunt: multi subditi nobilium in Lituania atque in Mazouia, pertulerunt crudelitatem istorum Iesuitarum: pulsati sunt sedibus patrii socii, distracti à suis. Videre licet multos oculis lacrymantibus, squallidos, saepe etiam sordidatos & reos. Videtis quotidie magnam accessionem ad numerum istorum Iesuitarum fieri. Videtis multos ex Hispania atque Italia aduolare. Animaduertitis, vt opinor, aliis sacerdotibus iniquissimam vim fieri: viros senos sacerdotes nostros, ab istis Iesuitis miserè iactatos & repudiatos, perterritos, & sedibus suis exturbatos esse. Hi quem praeter vos appellent, habent neminem. Vobis suas fortunas commendant. Vobis existimationem committunt ac spem vita reliquae. Miserum est exturbari fortunis omnibus, miserius cum iniuria. Constituite etiam vobis ante oculos, reliquorum hominum nobilium & agricolarum miseram senectutem, qui ita bonis suis spoliati sunt: ut cum videant Iesuitas in suis bonis paternis dominari: ipsi filios atque filias suas iuuare non possint. Hi vos orant atque obsecrant iudices: ut ad illorum dolorem subleuandum vel recordatione parentum vestrorum, & liberorum iucunditate commoueamini: & pietati atque indulgentiae vestrae seruiatis. Omnes Ordines Regni vos orant atque obsecrant, Senatores Amplissimi: ut patriae salutem ante oculos vestros constituat. Libertas enim agitur nostra, quae est commendata vobis: vitae fortunam omnium bonorum agitur: quo cupiditatem insinuatam cum immani crudelitatem intendunt, isti Hispani atque Itali Iesuita. Quorum potentiam cum immani cupiditate coniunctam, nisi represseritis: videte Senatores Amplissimi: ne hoc tempore, quo maxime Respublica sapientiam & auctoritatem vestram requirit: patriae, & vobis, atque vestris omnibus: quibus omnia propemodum debetis, defuisse videamini.